

Kniha, ktorá vám ponúka množstvo praktických rád ako využiť Montessori prístup pri výchove a starostlivosti o bábätko. – **Angeline Stoll Lillard, PhD.**,
autorka knihy *Montessori, the Science behind the Genius*

Od
autorky
bestselleru
**Montessori
pre
batolátá**

MONTESSORI PRE BÁBÄTKÁ

PRÍRUČKA PRE RODIČOV, KTORÍ TÚŽIA VYCHOVÁVAŤ
SVOJE BÁBÄTKÁ S LÁSKOU, REŠPEKTOM A POROZUMENÍM

SIMONE DAVIES A JUNNIFA UZODIKE

Ljndeni

Montessori pre bábätka

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindenisky.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Simone Davies a Junnifa Uzodike

Montessori pre bábätka – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

MONTESORI PRE BÄBÄTKÄ

PRÍRUČKA PRE RODIČOV, KTORÍ TÚŽIA VYCHOVÁVAŤ
SVOJE BÄBÄTKÄ S LÄSKOU, REŠPEKTOM A POROZUMENÍM

SIMONE DAVIES A JUNNIFA UZODIKE

Ljndeni

First published in the United States as: THE MONTESSORI BABY:
A Parent's Guide to Nurturing Your Baby with Love, Respect, and Understanding
Copyright © 2021 by Jacaranda Tree Montessori and Junnifa Uzodike
Illustration copyright © by Sanny Van Loon
Published by arrangement with Workman Publishing Co., Inc, New York.
Translation © Radka Smržová, 2022
Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2022

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-2752-5
ISBN e-knihy 978-80-566-2772-3 (1. zverejnenie, 2022) (ePDF)

*Venované všetkým bábätkám:
Kiež ste vychovávané tak, aby ste mohli rozvíjať svoj jedinečný potenciál.
Ste dar. — Simone*

*Pre Solu, Metu a Biendu, moje Montessori deti:
Ďakujem, že ste ma každý deň niečo naučili a že ste ma inšpirovali.
Ste moje najväčšie požehnanie.
— Junnifa*

OBSAH

KAPITOLA 1

ÚVOD

- 02 Je načase zmeniť spôsob, akým sa dívame na naše bábätká
- 03 Montessori príbeh
- 05 Prečo milujeme bábätká
- 06 Čo potrebujeme vedieť o bábätkách
- 08 Ako čítať túto knihu
- 10 Čo nám bábätká v skutočnosti hovoria

KAPITOLA 2

MONTESSORI PRINCÍPY PRE BÁBÄTKÁ

- 12 Čože? Montessori vzdelávanie pre bábätká?
- 13 Stručná história Montessori
- 14 Čo je Montessori?
- 15 Niektoré dôležité Montessori zásady
 - 15 Absorbujúca myseľ
 - 16 Ľudské tendencie
 - 18 Senzitivné obdobia
 - 20 Pozorovanie
 - 24 Pripravené prostredie

KAPITOLA 3

OD POČATIA K PRVÝM ŠIESTIM TÝŽDŇOM ŽIVOTA BÁBÄTKA

- 28 Počatie
- 29 Tehotenstvo
- 36 Pôrod
- 41 Symbióza - prvých 6 až 8 týždňov s bábätkom
 - 44 Hmatové skúsenosti
 - 45 Sluchové skúsenosti
 - 45 Vizúálne skúsenosti
- 47 Hlas novorodenca: rozhovor s Karin Slabaughovou

KAPITOLA 4

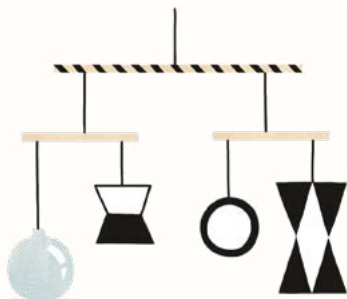
ZARIADENIA DOMOVA

- 52 Zariadenie priestorov v štýle Montessori
- 52 Deti toho nepotrebnú tak veľa
- 54 Vytvoríme priestor, kde sa hovorí „áno“
- 56 Pozorujeme, skladujeme a vymieňajme
- 57 Miestnosť po miestnosti
- 64 Otázky o nízkej posteli
- 66 Ako zvládnuť náročné situácie
 - 66 Starší súrodenci
 - 67 Malé priestory
 - 67 Zbavme sa neporiadku
- 68 Príprava domova pre mladšie batola
- 70 Výhody zariadenia domova v štýle Montessori
- 74 Montessori domov z pohľadu bábätka, 16-mesačný Zach
- 77 Exkurzia po dome

KAPITOLA 5

VÝCHOVA MONTESSORI BÁBÄTKA

- 84 Dôvera
- 85 Prijatie
- 86 Rešpekt
- 90 Láskavé a jasné hranice
- 93 Podpora koncentrácie
- 95 Sloboda pohybu
- 96 Bezpečné puto
- 98 Keď bábätko plače
- 99 Staňme sa jeho sprievodcom
- 101 Formovanie pohľadu na svet
- 102 Praktický pomocník na posilnenie spojenia s bábätkom
- 103 Spomaľme

KAPITOLA 6

PRVÁ ČASŤ

ÚVOD DO MONTESSORI AKTIVÍT

- 106 Ako môžeme podporiť vývoj nášho bábätka
 - 110 Našou úlohou je pripraviť prostredie, nie zabávať
 - 112 Ako pomôcť, ak naše dieťa uviazlo alebo bojuje
- 113 Ďalšie poznámky k aktivitám pre deti

DRUHÁ ČASŤ

JAZYKOVÉ AKTIVITY

- 117 0 - 3 mesiace
- 121 3 - 6 mesiacov
- 123 6 - 9 mesiacov
- 123 9 - 12 mesiacov
- 124 12 + mesiacov
- 125 Rozvoj jazyka v prvom roku
- 127 Dvojazyčnosť

TRETIA ČASŤ

ČINNOSTI NA PODPORU ROZVOJA POHYBU

- 131 0 - 3 mesiace
- 132 Uchopovanie a rozvoj pohybu
- 139 3 - 6 mesiacov
- 144 6 - 9 mesiacov
- 149 9 - 12 mesiacov
- 151 Vývoj hrubej motoriky

ŠTVRTÁ ČASŤ

INÉ AKTIVITY

- 156 Hudba
- 157 Vonku
- 158 Pohyb v prvom roku života bábätka

KAPITOLA 7

ZAVEDENIE DO PRAXE

PRVÁ ČASŤ

KAŽDODENNÝ ŽIVOT

- 164 Denný rytmus
- 165 Rituály
- 166 Jedenie
- 177 Spánok

DRUHÁ ČASŤ

STAROSTLIVOSŤ O TELO

- 189 Oblečenie
- 190 Prebalovanie
- 192 Kúpanie
- 193 Cestovanie v aute
- 194 Nosenie dieťaťa
- 194 Prvé zúbky
- 195 Používanie cumlíka
- 196 Delenie sa
- 196 Kolika a reflux
- 197 Čas pred obrazkou

TRETIA ČASŤ

BEŽNÉ OTÁZKY

- 198 Búchanie/hádzanie/hryzenie/strkanie
- 201 Keď je dieťa na nás zavesené/úzkosť z odlúčenia
- 202 Dotýkanie sa a vkladanie vecí do úst
- 203 Zvládnutie našich každodenných úloh
- 204 Montessori s prihliadnutím na rozpočet

ŠTVRTÁ ČASŤ

ĎALŠIE SITUÁCIE

- 205 Súrodenci
- 208 Dvojčatá
- 209 Predčasne narodené deti
- 209 Byť adoptívnym rodičom
- 210 Telesné postihnutie alebo neurologické rozdiely

KAPITOLA 8

PRÍPRAVA DOSPELÉHO

- 214 Úloha dospelých
- 215 Ako sa pripraviť
- 215 Intelektuálna príprava
- 216 Fyzická príprava
- 217 Emocionálna a duchovná príprava
- 218 Sebavedomie a odpustenie
- 220 49 nápadov, ako si zachovať pokoj
- 222 Urobiť maximum

KAPITOLA 9

SPOLUPRÁCA

- 224 Nie sme v tom sami
- 227 Byť rodičom samoživiteľom alebo spolurodičom
- 228 Na jednej lodi
- 233 Čo hľadať u opatrovateľky alebo v jasliach
- 235 Lúčenie sa s bábätkom
- 236 Odkazy bábätká pre návštevníkov

ČO BUDE POTOM?

- 240 Batoľa
- 242 Nasledujúce roky
- 244 Štyri vývojové stupne
- 246 Cesta k mieru

- 248 India/Uganda (žijúci na Novom Zélande)
- 249 Veľká Británia
- 250 USA
- 251 Togo (žijúci v Japonsku)
- 252 Španielsko (žijúci v USA)
- 253 Nigéria
- 254 Holandsko

PRÍLOHY

- 256 Mílniky mesiac po mesiaci a príprava
- 262 Zoznam aktivít pre bábätka
- 271 Primitívne reflexy
- 272 Doplnkové čítanie

ÚVOD

1

- 02 Je načase zmeniť spôsob, akým sa dívame na bábätká
- 03 Ako sme sa dostali k Montessori
- 05 Prečo milujeme bábätká
- 06 Čo potrebujeme vedieť o bábätkách
- 08 Ako čítať túto knihu
- 10 Čo nám bábätká v skutočnosti hovoria

JE NAČASE ZMENIŤ SPÔSOB, AKÝM SA DÍVAME NA BÁBÄTKÁ

Dlhý čas sme sa nazdávali, že bábätká nie sú schopné rozumieť tomu, čo sa deje okolo nich. Mysleli sme si, že novorodeniatka toho veľa „nedokážu“. „Len veľa jedia, spia a plačú,“ tvrdili by mnohí dospelí, ale i deti. S bábätkami sme zaobchádzali ako s krehkými porcelánovými bábikami. Všetci nás presviedčali, že ich musíme pevne zavinúť, aby sme ich ochránili.

Potom sme zistili, že bábätká sa v prvých mesiacoch pozoruhodne veľa učia, a začali sme ich zahŕňať prehnanou starostlivosťou. Tlačili sme na ne, aby sa učili rýchlejšie, aby sa naučili čo najviac. Porovnávali sme ich s inými deťmi, obávajúc sa, že sa naše dieťa nevyvíja dostatočne rýchlo.

Uverili sme predstave, že nášmu dieťaťu musíme kúpiť tie najlepšie pomôcky: dokonalé vzdelávacie hračky, značkové oblečenie na zakrytie každej časti tela, zariadenie na kontrolu spánku, pomôcky, ktoré mu majú pomôcť naučiť sa sadnúť si skôr, posteľ, ktorá sa hojdá, aby ho uspala, videopestúnky, monitorovacie zariadenia a aplikácie na sledovanie všetkého, čo nám napadne.

Viete čo? Prestaňme s tým!

Zamerajme sa na ten nový život, ktorý sme priniesli do sveta. Pozrime sa na naše dieťa, aby sme zistili, aké sú jeho skutočné potreby – čo sa chce naučiť a ako ho môžeme podporiť všímavejším, pomalším a láskyplnejším spôsobom.

Čo keby sme k bábätkám pristupovali s rešpektom a naučili sa požiadať ich o povolenie skôr, ako s nimi budeme niečo robiť?

Čo keby sme bábätká najskôr pozorovali, kým by sme podľahli potrebe všetko dávať rýchlo do poriadku?

Čo keby sme sa na bábätká pozerali ako na silné a schopné bytosti, ako na prieskumníkov objavujúcich svet okolo seba, ktorí všetko vidia po prvýkrát?

Čo keby sme si uvedomili, že bábätká vstrebávajú všetko všetkými zmyslami už od narodenia (dokonca aj v maternici)?

Čo keby sa prebaľovanie, kŕmenie a ukladanie na spánok stali okamihmi spojenia namiesto toho, aby sme sa snažili mať ich čo najskôr z krku?

Čo keby sme spomalili a urobili si čas na rozhovor dokonca aj s novorodencom?

Čo keby sme bábätkám dopriali čas poležať si na obyčajnej podložke, aby sa natiahli a spoznali svoje telo?

Čo keby sme ich nestavali do pozícií, na ktoré ešte nie sú pripravené, napríklad by sme ich neučili sedieť a nedržali by sme ich za ruky, aby sa naučili chodiť skôr, ako budú ich svaly pripravené?

Čo keby sme uznali fakt, že bábätká majú svoje záchytné body – ich ruky, naše hlasy, miesta, kde ich kŕmime, a rytmus našich dní – ktoré im pomáhajú zorientovať sa?

Čo keby sme sa vykašľali na všetko, čo vraj potrebujeme, čo si musíme určite kúpiť, a namiesto toho by sme nášmu bábätku poskytli jednoduchý, krásny priestor?

Čo keby sme pochopili to, že každé bábätko je jedinečné, a že sme tu, aby sme im boli sprievodcami na tejto planéte a podporovali ich v tom, aby vyrástli do najlepšej verzie seba samých bez toho, aby sme na ne tlačili, a bez toho, aby sa cítili opustene?

Čo keby sme ležali v lese, na pláži, v parku a v horách a vystavili ich úžasnej sile rozmanitej prírody?

AKO SME SA DOSTALI K MONTESSORI

Keď sa Simone narodilo prvé dieťa, spomína si, že sa cítila hlboko dojatá schopnosťou vytvoriť nový život. S informáciami, ktoré mala, sa snažila urobiť to najlepšie, čo bolo v jej silách. Keď mal jej syn asi 18 mesiacov, natrafila na Montessori prístup a hneď jej všetko bolo oveľa jasnejšie. A ako mnoho rodičov i ona si želala, aby sa týmto zásadám priučila už skôr.

Keď sa jej narodilo druhé dieťa, aplikovala pri jeho výchove všetko, čo sa o Montessori metóde doposiaľ naučila. Absolvovala tiež Montessori výcvik (pred viac ako 15 rokmi); dnes sú z jej malých ratolestí už mladí dospelí ľudia. Simone pomáha rodinám uplatňovať Montessori princípy pri výchove ich detí prostredníctvom rodičovských Montessori kurzov, ktoré vedie v škole Jacaranda Tree Montessori v Amsterdame.

Junnifa pracovala ako manažérka stratégie pre automobilovú spoločnosť v Kentucky, keď náhodne objavila pedagogiku Montessori. Sprevádzala svoju mamu, učiteľku, na návšteve Montessori školy a to, čo tam videla, ju natoľko dojalo, že sa rozhodla absolvovať 6-týždňový úvodný kurz do Montessori pedagogiky, aby sa dozvedela viac.

Junnifa ukončila diplomový kurz AMI pre deti vo veku 0 – 3 týždňov pred narodením jej prvého dieťaťa. Všetky nadobudnuté poznatky využila a bola ohromená ich pozitívnymi účinkami na jej rodičovstvo a dieťa. Založila si blog nduoma.com, aby sa podelila o svoje skúsenosti. Bažila po ďalších informáciách, a tak sa rozhodla pokračovať v rozširovaní svojich vedomostí o vývoji dieťaťa. Absolvovala ďalšie diplomové kurzy AMI pre vekové skupiny 3 – 6 a 6 – 12 rokov a tiež školenie Resources for Infant Educators (RIE), čo je prístup k starostlivosti o deti založený na hlbokom rešpekte a dôvere v ich schopnosti.

Junnifa teraz prevádzkuje vlastnú Montessori školu s názvom Fruitful Orchard Montessori School v Abuja v Nigérii, kde žije so svojim manželom a tromi malými deťmi. Junnifa je súčasťou výkonnej rady združenia Association Montessori International (AMI), organizácie založenej Dr. Montessoriovou, ktorej cieľom je zachovať a propagovať doktorkinu prácu.

Zrod tejto knihy prebehol takpovediac bez námahy. Junnifa pricestovala do Amsterdamu z Nigérie, aby sa zúčastnila na niekoľkých zasadnutiach správnej rady AMI. Pri tejto príležitosti navštívila Simone, ktorá ju pozvala na večeru k sebe domov. Mali sme v pláne „poklábosiť si“, dobre sa najesť, ale do hodiny sme prišli na to, že obe túžime napísať knihu o Montessori princípoch pre bábätká. Junnifa odišla o niekoľko hodín neskôr, ale ešte predtým, ako sme potešili naše maškrtné jazýčky, stihli sme zostaviť osnovu knihy, ktorú práve teraz držíte v rukách.

Montessori prístup slúži každému rodičovi a každému dieťaťu od prvých týždňov, dní, hodín – a dokonca aj vtedy, keď je bábätko v maternici – len a len na prospech.

Deti sa od narodenia učia prirodzene, nie sú žiadne prázdne nádoby, ktoré treba naplniť. Pozorujú všetko. Komunikujú grganím a rôznymi výkrikmi. Nikdy sa neprestanú hýbať.

Ako doktorka Maria Montessoriová napísala vo svojej knihe *The Absorbent Mind* (Absorbujúca myseľ):

„[Dieťa] nie je v žiadnom ohľade pasívne. Neustále natrafí na nové podnety, vo svojom svete je aktívnym hľadačom. Samo od seba vyhledáva stimuly.“

Veľmi si prajeme, aby ste sa pomocou tejto knihy naučili, ako aplikovať Montessori princípy vo svojich domovoch od narodenia, ako reagovať na plač bábätiiek, ako zistiť, čo bábätká túžia robiť, ako si zariadiť domov – a ako si splniť rodičovské povinnosti a vychovať smelé deti s veľkým srdcom, ktoré sú pripravené skúmať svet okolo seba s dôverou a rešpektom voči sebe, druhým i matke Zemi.

PREČO MILUJEME BÁBÄTKÄ

Je pravda, že bábätká si vyžadujú veľa času, v noci rodičov budia, niekedy je to s nimi poriadne vyčerpávajúce, napríklad, keď celé hodiny neutíšiteľne plačú. Prečo ich teda milujeme?

Bábätká nám pripomínajú, akí sme nevinní, keď prídeme na tento svet. Pri pohľade na novonarodené dieťa vnímame, že každý jeden človek začal život týmto spôsobom – narodil sa bez akýchkoľvek predsudkov, bez akýchkoľvek obáv, bez emocionálnej záťaže. Novorodiatka sú čisté a nepoškvrnené, sú iba samy sebou.

Bábätká nám dávajú nádej do budúcnosti. Narodenie nového dieťaťa v nás prebúdzá nádej v lepší svet, v ktorom by mohli vyrastať. Dúfame, že budú milovať učenie a spoznávanie, že sa naučia starať sa o ľudstvo a Zem a že už nikdy nedôjde k násiliu ani vojne.

Bábätká vidia svet po prvý raz. Pozorovať dieťaťko, ako vníma svet okolo seba, je silným emotívnym zážitkom. Spôsob, akým nazerá a skúma všetko navôkol po prvýkrát. Naše tváre, listy, slnko vykúkajúce ponad konáre. Pripomína nám to, aby sme sa pozerali na svet okolo nás opäť s úžasom.

Bábätká sa nevzdávajú ľahko. Môžeme sa posadiť a dívať sa, ako si dieťa naťahuje prstíky na nohách, a dookola sa pokúša pritiahnuť si ich k ústam, až kým sa mu to konečne nepodarí. Dieťa bude kopať do lopty na šnúrke až dovtedy, kým sa nenaučí presne ovládať svoje pohyby. Deti sa naučia vytrvalosti a húževnatosti, ak im dáme šancu.

Bábätká nám hovoria, čo potrebujú. Bábätká si nepomyslia: „Je teraz vhodný čas, aby som niečo chcelo?“ Svojím plačom nám hovoria, že majú špinavú plienku, že sú hladné alebo unavené, alebo že sa už nechcú hrať. Možno by sme ich dokázali na nejaký čas rozptýliť, ale i tak budú trvať na svojom, kým nebudú splnené ich potreby. Takáto priamosť je šikovná zručnosť.

Bábätká tak krásne voňajú. Ha! Ale dobre vieme, že je to pravda. Prečo bábätká tak pekne voňajú? Neexistuje nič lepšie ako vôňa čerstvo okúpaného dieťaťa.

Bábätká sú nový ľudský život. Stvoriť nový ľudský život je úžasný a silný zážitok. Výskumy ukazujú, že potrebu starať sa o deti máme v sebe hlboko zakorenenú. Pýtame sa sami seba: „Ako je možné, že je niečo také malé také dokonalé?“

ČO BY SME MALI VEDIEŤ O BÁBÄTKÁCH

V minulých generáciách väčšina ľudí vyrastala s veľkým počtom detí v okolí. Delili sa o domovy s rodičmi, starými rodičmi, bratrancami, neterami a synovcami, či už boli všetci pod jednou strechou, alebo nie, pričom sa staršie deti starali o tie mladšie zo širšej rodiny.

Simone bola v rodine najmladším dieťaťom. Prvé dieťa, s ktorým strávila viac času, ak neberieme do úvahy príležitostné stráženie detí, bol jej syn.

Prečítala si niekoľko kníh, navštevovala predpôrodný kurz i hodiny predpôrodnej jogy, ale cítila sa do značnej miery nepripravená starať sa o svojho syna. Bola to výchova pokus – omyl. Uspať ho nebolo jednoduché (dlhé hojdanie a uspávanky), ale kŕmenie našťastie prebiehalo v poriadku. Simone sa pýšila tým, že ho brala so sebou kamkoľvek išla, dokonca aj v úplných začiatkoch. Kým si zdriemol, navarila, a keď bol hore, neprestajne sa s ním hrala. Nechcela, aby plakal, a ak nič iné nefungovalo, nakŕmila ho znova.

Pri spätnom pohľade na tie časy vidí, že si na plecيا naložila viac, ako bolo treba. Vtedy ešte nevedela vypozerovať prirodzený rytmus svojho syna, nedokázala ho nechať skúmať svet s dôverou, že nepotrebuje dospelého, ktorý by ho zabával na plný úväzok.

Dnes by si želala, aby vtedy vedela toto:

Bábätká absorbujú všetko ako špongia. Bábätká disponujú tým, čo doktorka Montessoriová označila ako *absorbujúcu myseľ*. Možno nevedia zaostriť na viac ako 30 cm od koreňa svojho nosa, ale už vstrebávajú toľko vizuálnych informácií, koľko sa do nich zmestí. Absorbujú tiež vône, priestor okolo seba (napríklad či je v miestnosti svetlo alebo tma, či je izba zaprataná alebo usporiadaná, teplá či studená) a pocit dotyku na ich telách. Počúvajú zvuky každodenného života, naše hlasy, hudbu a chvíle ticha. Ochutnávajú svoje prsty, mlieko a čokoľvek, čo putuje do ich úst.

S bábätkami sa môžeme rozprávať. Teraz nemáme na mysli iba našu reč nasmerovanú na dieťa. Myslíme skutočný rozhovor s dieťaťom a čakanie na jeho odpoveď – dokonca aj s novorodencom. Rozhovor nemusí prebiehať na verbálnej úrovni. Bábätko si môžeme položiť na predlaktie, jeho hlavičku držať v rukách, pričom sa mu budeme pozeráť do tváre. Môžeme vyplaziť jazyk. Počkajme. Sledujme. Pokúsi sa otvoriť ústa. Vyjde mu von jazyk. Odpovedajme vyplazením jazyka. A tak ďalej.

Bábätká potrebujú čas na pohyb a prieskum. Bábätko totiž potrebuje čas, aby si mohlo lahnúť na podložku na zemi a ponahať si celé telo. Dokonca aj novorodenci môžu ležať na podložke, napríklad pri zrkadle, aby začínali chápať, aké to je pohybovať končatinami

a komunikovať so svetom okolo seba, aby si mohli všímať, ako okolie reaguje na ich úsilie. Môžeme ich podporovať tým, že im poskytneme len toľko pomoci, koľko je nutné, a len vtedy, keď je to naozaj potrebné.

S bábätkami treba zaobchádzať jemne, ale nesmieme zabudnúť, že nie sú z cukru. Je potrebné, aby sme boli citliví pri ich prechode z maternice do vonkajšieho sveta (tzv. obdobie symbiózy) a zaobchádzali s nimi jemne nežnými úctivými dotykmi. Nemusíme sa však s nimi prehnane maznať ani ich príliš zavinovať. Pokojne môžu mať odkryté ruky, nohy a hlavu (ak je doma dostatočne teplo), aby sa mohli voľne hýbať. Ich krk a hlava v prvých týždňoch zosilnejú a zanedlho už nebudú potrebovať ďalšiu podporu.

Deti si budujú dôveru voči svojmu okoliu, svojim opatrovateľom a sebe. Počas prvých 9 mesiacov, ktoré sa niekedy označujú ako vonkajšia gravidita alebo vonkajšie tehotenstvo, sa bábätko neustále prispôbuje pobytu v novom prostredí. Pracuje na budovaní dôvery v seba samo ako i v okolitý svet. Učí sa spoliehať na svojich rodičov (a ostatných opatrovateľov).

Počas prvého roka sa bábätko učí spolupracovať a byť nezávislé. Dieťaťko sa pri narodení spolieha na dospelých, že mu poskytnú jedlo, prístrešie, oblečenie, plienky a že ho budú prenášať z miesta na miesto (závislosť od rodičov, opatrovateľov). Ako rastie, pozývame ho, aby sa aktívne zúčastňovalo tohto procesu – požiadame ho, aby zdvihlo ruky pri obliekaní, dáme mu čas, aby sa dotýkalo a skúmalo veci okolo seba (spolupráca). Dieťa pred koncom prvého roka života podniká kroky k nezávislosti – niekedy sú to skutočné fyzické kroky, inokedy si napríklad vyberie hračku, s ktorou sa chce hrať, alebo zavolá, či gestom nám naznačí, čo chce povedať, vkladá si jedlo do svojich vlastných úst, aby sa najedlo – nadobúda istotu v seba samo i vo svoje miesto vo svete (nezávislosť).

Ak má bábätko pocit, že je v bezpečí, prijímané a obklopené láskou, rozkvitá. Keď sa nám podarí položiť silné a spoľahlivé základy vzťahovej väzby, dieťaťko sa bude cítiť bezpečne pri skúmaní sveta i pri smerovaní k vlastnej nezávislosti. Naučí sa, že sa môže na nás spoľahnúť, dôverovať nám, že mu odpovieme a poskytneme akúkoľvek pomoc alebo podporu (ak je to potrebné). Potreba vzťahovej väzby je podobne dôležitá, ako iné potreby bábätko (fyziológické a sociálne potreby, potreba bezpečia a seberealizácie). Genetické prepojenie v tomto smere nezohráva rolu, vzťahovú väzbu si môže dieťa vytvoriť ku komukoľvek, kto je v prvom roku života nablízku. Takto vzniká puto, ktoré pretrváva.

Bábätká budú plakať, aby nám dali vedieť, čo potrebujú. Niektorí ľudia dokážu pochopiť, prečo ich dieťa plače. Niekedy však všetky vzlyky budú znieť rovnako. Staňme sa detektívom. Opýtajme sa ich: „Čo mi tým chceš povedať?“. Nech to, čo urobíme, nie je reakcia, ale odpoveď. Nesnažme sa ukončiť ich plač tým, že ich zdvihneme a začneme hojdať a utišovať. Najskôr totiž musíme *pochopiť, čo nám hovoria*.

Bábätká nepotrebujú veľa vecí. V skutočnosti pre ne platí zásada *menej je niekedy viac*. Milujúce ruky, miesto na naťahovanie, miesto na spanie, primeraná výživa pre ich brušká

a teplý a útulný domov na objavovanie – to sú veci, ktoré dieťa potrebuje. V tejto knihe vám ponúkame niekoľko Montessori aktivít na doma. Na to, aby sme mohli praktizovať Montessori, v skutočnosti nie je potrebné nič kupovať, stačí to, čo už doma máme. Montessori prístup sa nezakladá na materiálnych veciach, ale na tom, ako sa pozeráť na bábätká, akceptovať ich také, aké sú, pochopiť, ako dokážeme uspokojiť ich potreby a podporovať ich vo vlastnej nezávislosti, ktorá sa bude vyvíjať počas detstva a dospievania.

Bábätká získavajú pocit bezpečia vďaka záchytným bodom. Keď objavia svet okolo seba, budú sa orientovať pomocou záchytných bodov. Sú to veci v ich každodennom živote, ktoré im pomáhajú zorientovať sa. Môžu to byť ich ruky, váš hlas, priestor, kde ležia, keď spia, kde dostávajú najesť, a denný harmonogram (vykonávanie aktivít rovnakým spôsobom a v rovnakom čase každý deň). Takáto predvídateľnosť poskytuje bábätkám istotu.

Bábätká vedia veľa o tom, o čom my nie. Keď sa pozrieme do očí dieťatka, uvidíme v nich veľa tajomstiev, ktoré čakajú na odhalenie. Hovoria nám: „Ak sa chceš o mne niečo dozvedieť, pozoruj ma.“ Pozorovanie sa stáva formou rešpektu – ak svoje dieťa pozorujeme pred tým, ako naň zareagujeme, naučíme sa mu lepšie porozumieť.

AKO ČÍTAŤ TÚTO KNIHU

V tejto knihe nájdete odpovede na otázky týkajúce sa výchovy detí podľa pedagogiky Montessori, ktoré sa nás spytujú rodičia každý deň. Môžete si ju prečítať od začiatku do konca. Alebo knižku zdvihnite a otvorte na ľubovoľnej stránke, aby ste sa inšpirovali.

V knihe nájdete všetko, čo potrebujete vedieť o bábätkách, i o tom, ako môžete zariadiť svoje domovy, aby sa cítili bezpečne a vítané (nepotrebnú veľa), ako pozorovať svoje dieťa, aby ste zistili, čo si v danej chvíli precvičuje, a ako im môžete pomôcť podporiť ich rozvoj. Na týchto stránkach sa zaoberáme praktickými otázkami o jedle a spánku (a nízkej posteli Montessori) a skúmame všetky spôsoby, ako vybudovať vzájomný rešpekt a láskyplné puto so svojím dieťatkom.

Neprehliadnite kapitoly určené pre dospelých. V nich sa zameriavame predovšetkým na rodičovstvo podľa Montessori prístupu (ako napríklad vzdať sa našich vlastných predstáv o tom, kým sa stanú naše deti) a na spoluprácu s inými ľuďmi v živote nášho dieťaťa (od starých rodičov cez opatrovateľov až po partnerov), ktorí sú nesmierne dôležití pri vychovávaní detí. A nebudeme vás napínať – prezradíme vám aj to, čo bude nasledovať, keď sa z bábätiok stanú malé batolátá, a aj niečo o tom, čo možno očakávať od vedeckých pozorovaní vývoja dieťaťa od samého narodenia do 24 rokov podľa doktorky Montessoriovej.

V knihe nájdete aj praktické zoznamy, ktoré vám umožnia ľahké vyhľadávanie, pozorovacie cvičenia a na konci každej kapitoly praktické návrhy, ako začať. V prílohách sa nachádza obsiahly zoznam aktivít podľa veku a sprievodca mesiac po mesiaci, ku ktorému sa dá často vracieť. (K niektorým mobilom a aktivitám Montessori sme poskytli aj inštrukcie pre domácich majstrov na domácu výrobu, ktoré nájdete online na adrese workman.com/montessori.) V kapitole 9 (strana 236) je v knihe jedna z našich obľúbených stránok – odkaz od bábätka starým rodičom, priateľom a opatrovateľom, ktorý si môžete skopírovať a zavesiť na viditeľné miesto.

Zásady uvedené v tejto knihe vychádzajú z Montessori výcviku, ktorý sme absolvovali v rámci Association Montessori Internationale, a zo skúseností prameňiacich z našej práce s rodinami a výchovou našich vlastných detí. Všetky informácie vychádzajú z toho, čo Dr. Montessoriová napísala o ranom detstve, ako aj zo spolupráce s jej študentkami Adele Costa Gnocchiovou a Graziou Honegger Frescovou, ktoré sú do značnej miery zodpovedné za rozvoj Montessori princípov pre najmenšie deti. Podieľali sa tiež na založení programu *Assistants to Infancy training* (Costa Gnocchiová), čo je komplexné štúdium teórie a praxe Montessori na prácu s deťmi vo veku od narodenia do troch rokov v domácom prostredí a prostredí triedy batoliat, a *Montessori Birth Center* v Ríme, ktorého čestnou prezidentkou je i do dnešného dňa Grazia Honegger Frescová. Doktorka Silvana Montanaro tiež prispela k tejto práci nemalým podielom. V neposlednom rade by sme rady spomenuli, že vychádzame i z mnohých podporných princípov prístupu RIE a zásad rešpektujúceho rodičovstva.

Túto knihu sme napísali, aby sme dali hlas bábätkám v maternici a dieťatkám, ktoré sa narodili, a lozia, sedia, plazia sa alebo robia svoje prvé kroky. Chcú, aby sme uznali, že sú jedinečnými ľudskými bytosťami, ktoré prišli do našich domovov, aby sme sa o ne starali tak, aby sa cítili bezpečne, rešpektovane a milovane. Aby sme im pomohli vyrásť z bábätiok, ktoré sú od nás závislé vo všetkom, na deti schopné s nami spolupracovať a komunikovať, aby do konca prvého roka nadobudli taký stupeň nezávislosti, aký potrebuje každé zvedavé dieťa pripravené pustiť sa do ešte podrobnejšieho skúmania sveta.

Vyšlime svojmu bábätku správu: „Si šikovné a my ťa rešpektujeme také, aké si. Chceme tu byť pre teba, snažíme sa porozumieť tebe a tvojim potrebám a urobíme všetko pre to, aby sme boli trpezliví.“ Naučme sa, ako zaobchádzať s bábätkami s láskou a rešpektom a ako ich podporovať v budovaní dôvery v seba i svoje okolie (vrátane nás).

Každé dieťa je jedinečné. Žiadne dieťa nechodí ani nehovorí rovnakým spôsobom, nezaspí úplne rovnako ani nepotrebuje nakrímiť v takom istom čase ako hocikaké iné dieťa.

Dúfame, že vám táto kniha ukáže cestu, ako sa tešiť z vášho rastúceho dieťatka. Sledujte i tie najmenšie pokroky, ktorými sa vyvíjajú a menia každý deň, hodinu a minútu. Nech nikdy nestratia tú nádhernú radosť a nadšenie zo života.

Podme sa teda spoločne pustiť do bádania o Montessori bábätkách.

ČO NÁM BÁBÄTKÄ V SKUTOČNOSTI HOVORIA

Bábätkä nechcú, aby sme ich rýchlo zozadu zdvihli a vymenili im plienku (alebo im hovorili, že zapáchajú).

Túžia nás vidieť, chcú, aby sme sa ich opýtali, či sú pripravené na zdvihnutie, a potrebujú mať dostatok času, aby zareagovali.

Bábätkä nechcú, aby sme ich rozptyľovali, keď plačú.

Chcú, aby sme sa pozastavili, pozorovali ich a spýtali sa, čo potrebujú, a až potom konali.

Bábätkä nechcú, aby sme ich príliš podnecovali.

Chcú mať pri sebe jednu alebo dve veci, na ktoré sa môžu sústrediť.

Bábätkä nechcú, aby sme ich učili sedieť alebo ležať skôr, ako budú pripravené.

Chcú, aby sme sledovali ich jedinečný vývoj a nechali ich, aby to samy zvládli.

Bábätkä nechcú sedieť pred obrazkou.

Chcú komunikovať so skutočným svetom.

Bábätkä nechcú, aby sme si mysleli, že nám nerozumejú.

Chcú, aby sme im vysvetlili, čo sa deje, a správali sa k nim s rešpektom.

Bábätkä nechcú od nás počuť nezmyselné bľabotanie.

Chcú nadviazať skutočné spojenie a konverzáciu, pri ktorej sa s nimi budeme striedať.

Bábätkä nechcú najnovšie pomôcky.

Chcú jednoduchý, krásny a príjemný priestor na objavovanie.

Bábätkä nechcú, aby sme komukoľvek dovolili dotknúť sa ich alebo pobožkať.

Chcú, aby sme ich najskôr požiadali o povolenie.

Bábätkä nechcú, aby sme ich prerušovali, keď sa hrajú.

Chcú, aby sme počkali, kým na aktivitu prestanú sústredovať svoju pozornosť.

Bábätkä nechcú, aby sme sa náhlili s kŕmením, kúpaním a prebaľovaním.

Chcú tieto aktivity využiť ako chvíle na spojenie sa s nami.

Bábätkä nechcú, aby sme uponáhľali už i tak uponáhľané dni.

Chcú, aby sme s nimi zaobchádzali jemne, ohľaduplne a pomaly.

MONTESSORI PRINCÍPY PRE BÁBÄTKÄ

2

- 12 Čože? Montessori vzdelávanie pre bábätká?
- 13 Stručná história Montessori
- 14 Čo je to Montessori?
- 15 Niektoré dôležité Montessori zásady
 - 15 Absorbujúca myseľ
 - 16 Ľudské tendencie
 - 18 Senzitívne obdobia
 - 20 Pozorovanie
 - 24 Pripravené prostredie

ČOŽE? MONTESSORI VZDELÁVANIE PRE BÁBÄTKÁ?

S Montessori sa možno stretávate po prvý raz alebo ste už o tom niečo počuli, no doposiaľ ste nevedeli, že Montessori princípy sa dajú využiť i doma. A dokonca aj s bábätkami! No možno patríte k tým, ktorí o Montessori zásadách a bábätkách už vedia. Táto časť slúži ako úvod pre začiatočníkov, aj ako menšie osvieženie pamäti pre zasvätených. Poskytuje stručný prehľad o Montessori vzdelávaní a o tom, ako ho možno uplatniť špeciálne pri bábätkách. Vzdelávanie, o ktorom hovoríme v Montessori, sa nedeje len v triede a neobmedzuje sa iba na tradičný pojem učiteľa, ktorý dieťa učí a vedie. Namiesto toho zahŕňa všetko, čo robíme s deťmi, a každý moment, ktorý prežívajú od samého začiatku.

Montessori je filozofia snažiaca sa podporovať prirodzený vývoj dieťaťa na maximum. Vzdelávanie považuje za nástroj na podporu tohto procesu a verí, že takéto učenie sa môže začať ihneď od narodenia. To znamená, že sa dá uplatniť aj pri bábätkách.

„Prvá hodina vzdelávania prichádza už hodinu po narodení. Od chvíle, keď zmysly novorodenca začnú prijímať podnety z prírody, ich príroda začína vychovávať. Na to, aby ste dokázali trpezlivo čakať, kým dospejú, je potrebná veľká sila.“

– Johann Heinrich Pestalozzi

STRUČNÁ HISTÓRIA MONTESSORI

Maria Montessoriová bola talianska lekárka a vedkyňa v oblasti antropológie. Montessori vzdelávanie vyrástlo z jej práce so zaostalými deťmi. Doktorka Montessoriová verila, že deti potrebujú okrem tela vyživovať aj svoju myseľ. Zistila, že potrebujú väčšiu stimuláciu, a preto do vzdelávania začlenila materiály a techniky na cibrenie zmyslov vyvinuté francúzskymi lekármi Jeanom-Marcom-Gaspardom Itardom a Edouardom Seguinom. Po tom, ako chvíľu pracovala s deťmi, ich prihlásila na celoštátnu skúšku. Dosiahli úroveň zdravých detí – inšpirujúci výsledok. Deťom sa veľmi dobre darilo, prekonalí očakávania a ona začala premýšľať, či by jej novoobjavená metóda mohla fungovať aj pre ostatné deti.

Doktorka Montessoriová využila ponuku riaditeľa Rímskej spoločnosti pre účelné stavebníctvo (Eduardo Talamo), aby v nových nájomných domoch v San Lorenze zriadila detské útluky pre bezprizorné deti pracujúcich rodičov. Novovzniknutú materskú školu nazvala *Casa dei Bambini*, čo znamená „Dom detí“.

Doktorka deti v škôlke pozorovala podobne ako vedec pracujúci na experimente. Na základe pozorovaní vykonala potrebné úpravy a svojimi zisteniami bola doslova ohromená. Zistila, že o deťoch koluje veľa mylných predstáv a že v správnom prostredí prekvitajú spôsobom, ktorý predtým považovali za nemožný. Boli schopné, opatrné, milé, nesebecké a dokázali sa veľa naučiť, ak sa ocitli v bohatom vzdelávacom prostredí, v ktorom mali čo skúmať. Ľudia z celého sveta navštevovali Dom detí v San Lorenze, aby si preštudovali Montessoriovej program a absolvovali školenie. Potom odišli domov, aby založili vlastné školy a vzdelávacie kurzy.

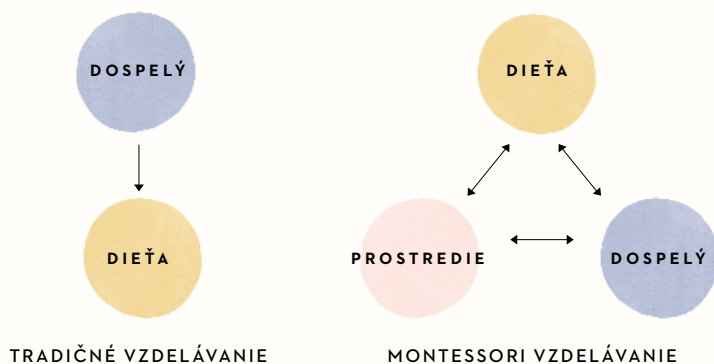
Jej školenia často absolvovali mnohé mladé matky, ktoré prichádzali so svojimi deťmi. Doktorka Montessoriová pozorovala tieto deti a všímala si, že z predtým problémových detí sa stali akoby „iní“ ľudia – disciplinovaní, poriadkumilovní a ohľaduplní. To vzbudilo doktorkin záujem. Naďalej ich pozorovala a svoje myšlienky si zapisovala. Neskôr spolupracovala s pracovníkmi perinatálnej kliniky a podieľala sa na založení pôrodného centra, jaslí a školiaciach programov *Assistants to Infancy* v Ríme.

Doktorka Montessoriová uverila, že vzdelávanie by sa malo začať od narodenia.

ČO JE MONTESSORI?

Montessori sa líši od tradičného vzdelávania, kde učiteľ stojí pred triedou a hovorí deťom, čo sa musia naučiť. Namiesto toho Montessori vidí každé dieťa (a bábätko) ako jedinečné, disponujúce vlastným jedinečným spôsobom učenia sa, jedinečnými záujmami a jedinečnou časovou osou.

Montessori pedagóg zariaďuje triedu a snaží sa vytvoriť bohaté vzdelávacie prostredie. Dieťa má slobodu vybrať si činnosť, na ktorej chce pracovať (buď samo, s iným dieťaťom alebo v skupinách), a učiteľ bude sledovať, kto potrebuje pomoc alebo kto potrebuje ďalšiu lekciu. V triede sa nachádzajú deti rôzneho veku, pričom staršie deti budú vzorom pre tie mladšie a budú im môcť pomôcť. Staršie deti tak získajú šancu zdokonaľiť si svoje vlastné vedomosti a znalosti a mladšie deti sa prirodzene veľa naučia pozorovaním starších detí.

Pri prvom pohľade na Montessori triedu je ťažké uveriť, že nikto nehovorí deťom, čo majú robiť, a že majú vlastnú motiváciu naučiť sa ovládať nové zručnosti a získavať nové znalosti.

Podobne i v našich vlastných domovoch môžeme vytvárať krásne priestory, ktoré budú bábätká inšpirovať. Správne zvolené predmety a hračky ich môžu nabádať k skúmaniu a rôznym aktivitám. Našou úlohou je pozorovať ich a zistiť, kedy potrebujú pomoc. Objavovanie tiež môžeme nechať na bábätká.

NIEKTORÉ DÔLEŽITÉ MONTESSORI PRINCÍPY

Montessori filozofia je založená na určitých základných princípoch, medzi ktoré patrí pochopenie povahy, charakteristík a potrieb nášho dieťaťa. Pochopenie týchto zásad je kľúčové pri používaní Montessori metódy s našimi bábätkami.

1. Absorbujúca myseľ

Absorbujúca myseľ je zvláštny stav mysle, ktorý majú deti od narodenia až do veku okolo 6 rokov. Umožňuje im ľahko sa učiť, porozumieť vlastnostiam a kultúrnym prvkom svojho bezprostredného okolia. Robia to nevedomky a bez námahy. Vidia a počujú veci okolo seba, absorbujú ich do seba a potom jedného dňa, bez vynaloženia akéhokoľvek úsilia, zopakujú to, čo „nasali“. Práve absorbujúca myseľ deťom uľahčuje naučiť sa jazyk, ktorým sa hovorí v ich blízkosti. Preto deti preberajú rovnaké gestá ako ľudia, s ktorými trávajú čas, alebo sa ľahko naučia tancovať, ak sú obklopené tanečníkmi. Každý aspekt životného prostredia – hmotný (ako jazyk) alebo nehmotný (ako naše postoje) – dokážu absorbovať už i tie najmenšie deti.

Na základných školách sa zvykne robiť obyčajný experiment, keď deti umiestnia stonku rastliny alebo zeleru do šálky vody s trochou potravinárskeho farbiva. Potom pozorujú listy a okvetné lístky, ako menia farbu. Presne takto funguje absorbujúca myseľ dieťaťa – pohltí vlastnosti prostredia, ktoré sa potom stávajú neoddeliteľnou súčasťou dieťaťa.

Absorbujúca myseľ je skvelý nástroj, ale ako väčšina takých, i jej výhody závisia od toho, ako ich použijeme. Preto ju musíme brať nielen ako obrovskú príležitosť, ale aj obrovskú zodpovednosť.

„Deti vstrebávajú život okolo seba. To, čo ich myseľ absorbuje,
sa stáva ich súčasťou.“

– Dr. Maria Montessoriová, *Absorbujúca myseľ*

Poznať pravdu o detskej myšli je pre nás rodičov veľký dar. Môžeme modelovať správanie a prístupy, ktoré chceme, aby si naše dieťa osvojilo, obklopiť ho krásou a prírodou, hovoriť s ním kvetnatým jazykom a poskytnúť mu bohaté skúsenosti s vedomím, že už od narodenia absorbuje všetky tieto veci, ktoré sa stanú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

2. Ľudské tendencie

Ľudia sa rodia s prirodzenými inštinktmí alebo sklonmi. Tieto tendencie riadia naše správanie, vnímanie a reakcie na zážitky.

Keď pochopíme, čo môže byť príčinou správania detí – ich štandardné ľudské sklony – dokážeme lepšie vnímať a interpretovať ich potreby a primerane na ne reagovať.

Nasledujúce sklony sú evidentné už v ranom detstve:

Orientácia

Je to túžba vedieť, kde sa nachádzame, zoznámiť sa so svojim okolím a získať predstavu o tom, čo sa deje okolo nás. V dospelosti, keď ideme na nové miesto, sa často pokúšame riadiť podľa známych orientačných bodov. Môžeme tiež nájsť osobu, ktorá ho pozná a odvedie nás tam, prípadne nás aspoň nasmeruje. Táto potreba je prítomná aj u bábätkiek. I ony chcú poznať svoje okolie a dianie okolo seba. Môžeme im pomôcť a poskytnúť im známe značky alebo spojenia.

Keď sa bábätko narodí, planéta Zem je preň úplne nové prostredie bez akýchkoľvek „záchytných bodov“. Matkin hlas a tlkot srdca – ktoré počulo už v maternici – sú však známymi orientačnými bodmi, ktoré mu môžu pomôcť nadobudnúť prehľad o novom prostredí. Jeho ruky sú ďalšou známou oporou. Dotýkalo sa nimi tváre a hýbalo nimi, keď bolo v maternici, takže v týchto svojich známych priateľoch dokážu nájsť istotu. Tieto záchytné body bábätkám často nevedomky odoberáme, keď im na ruky natiahneme rukavice alebo ich oblečieme či zabalíme spôsobom, ktorý im obmedzuje prístup k rukám alebo voľný pohyb.

Závesné ozdoby, obrázky v detskej izbe, nábytok alebo miesta určené na rôzne činnosti môžu bábätku čoskoro poslúžiť ako nové záchytné body. Tie budú neustále pribúdať, ako bude drobček rásť, ale prítomnosť a hlas rodičov mu bude i naďalej slúžiť ako orientačný bod.

Poriadok

Ako ľudské bytosti túžime po dôslednosti. To isté platí pre bábätká. Poriadok a dôslednosť im pomáha zorientovať sa a cítiť sa bezpečne. V okolí nášho dieťatka musí mať všetko svoje

miesto. Jeho denný harmonogram musí byť predvídateľný. Bábätkám môžeme pomôcť tým, že im vytvoríme usporiadané prostredie, každodennú rutinu a oporné body, ktoré im pomôžu uvedomiť si, kde sa nachádzajú alebo čo ich čaká. Aj jednotlivé aktivity môžu mať svoje miesto – počnúc od miesta na kŕmenie, spanie, fyzickú starostlivosť, pohyb a hranie. Dokonca môžeme zájsť ešte o kúsok ďalej a vybrať určité miesta i pre predmety v jeho okolí.

Komunikácia

Komunikácia je spôsob, akým sa delíme o svoje pocity, skúsenosti, myšlienky a potreby. Ľudia sú schopní komunikovať od narodenia. Bábätká komunikujú gestami, rečou tela, plačom (áno, dávajú nám vedieť, že niečo potrebujú), ťľabotáním a napokon aj slovami. Venujú nám pozornosť, absorbujú a postupne začínajú rozumieť tomu, ako s nimi komunikujeme. Všetci sme od úplného začiatku naprogramovaní na obojsmernú komunikáciu.

Preto môžeme s dieťaťom komunikovať tak, že sa s ním budeme rozprávať, usmievať sa, primerane gestikulovať a uvedomovať si aj reč svojho tela. I spôsob, akým sa bábätká dotýkame, je preň formou komunikácie a správou, ktorú k nemu vysielame. Môžeme tiež počúvať a snažiť sa porozumieť, ako bábätko komunikuje s nami, čím dokážeme uspokojiť jeho potreby.

Prieskum a aktivita

Ľudia sú prieskumníci. Reagujú na svoje okolie, pretože mu túžia porozumieť a podmaniť si ho. Bábätká sa na veci dívajú, ochutnávajú ich, ovoniávajú, dotýkajú sa ich, premiestňujú ich, trieskajú nimi, odhadzujú ich a spravidla ich skúmajú. Vďaka tomu dokážu pochopiť, ako veci fungujú. Na tento prieskum im musíme dať príležitosť. Bábätku môžeme poskytnúť veci na skúmanie, dať mu čas na prieskum a zaistiť, aby prostredie, ktoré skúma, bolo bezpečné.

Riešenie problémov

My ľudia máme tendenciu riešiť problémy pomocou zapojenia matematického myslenia. Bábätká často nevedomky oberáme o možnosti splniť si túto potrebu. Možno sa čudujete, aké problémy by už len bábätko mohlo riešiť. Ide o jednoduché záležitosti, ako napríklad vziať si hračku bez toho, aby mu ju niekto podal; nájsť matkinu bradavku či fľašu pomocou čuchových sensorov a zraku namiesto toho, aby sme mu ju vložili do úst; doplaziť sa k lopte samostatne a nenechať si ju priniesť; prísť na to, ako si uvoľniť ruku, keď sa mu zasekne kdesi pod zadočkom. Tieto malé príležitosti umožňujú dieťaťu zistiť vzdialenosť, zvažovať možnosti a riešiť problémy, čím sa stretáva s využitím matematického myslenia. Tieto typické ľudské sklony môžeme u dieťaťa podporiť tak, že mu poskytneme príležitosti na voľnú hru a skúmanie.

Opakovanie

Sledujme bábätko, ktoré sa učí sedieť, stáť alebo chodiť. Dieťaťko sa často postaví, sadne si alebo kľakne a potom sa postaví zas. Ak ho nič nevyrušuje, bude to skúšať opakovane. Ako sa hovorí, opakovanie je matka múdrosti. Umožňuje nám osvojiť si nové zručnosti. Keď budeme sledovať bábätko, ktoré dookola niečo skúša, nepodľahnime panike a nemyslíme si, že sa trápi, potrebuje pomoc alebo sa nudí. Dajme mu radšej príležitosť, čas a priestor na opakovanie.

Abstraktné obrázky a predstavivosť

Abstrakcia je schopnosť vidieť za hranice konkrétneho, interpretovať a zovšeobecňovať svet. Znamená to predstaviť si nápady, koncepty alebo fyzicky neprítomné veci. Od útleho detstva sme schopní vidieť predmety, ktoré nie sú postavené priamo pred nami, a vymyslieť riešenia, ako uspokojiť svoje potreby. Bábätko sa dozvie, že má matku alebo otca, aj keby jeden z jeho rodičov nebol práve v miestnosti. Hľadá veci, ktoré nie sú prítomné.

Potreba a schopnosť predstavivosti nám tiež pomáhajú riešiť mnohé problémy. Predstaviť si niečo si vyžaduje znalosť a pochopenie reality. Bábätko je schopné porozumieť tomu, čo je pohár a na čo sa používa, pretože ho niekde videlo, používalo alebo sledovalo, ako ho používa iná osoba. Sedemmesačné bábätko, ktoré už predtým použilo pohár, sa pokúsi napiť sa z iného predmetu podobného poháru. Dozaista sa stretneme i s tým, že naše bábätko bude vo fáze raného detstva používať diaľkový ovládač ako telefón. Aj keď je táto tendencia s pribúdajúcim vekom silnejšia a zreteľnejšia, prítomná je už od narodenia. Z toho vyplýva, že aj deti potrebujú veľa praktických skúseností, pretože práve na nich je postavená ich schopnosť predstavivosti a abstraktného myslenia.

3. Senzitívne obdobia

V senzitívnom období má bábätko zvýšenú citlivosť na určité podnety nachádzajúce sa v jeho okolí. Intenzívne sa zaujíma o určité činnosti alebo aspekty prostredia, ktoré rozvíjajú konkrétne zručnosti napr. chodenie, lezenie atď. Obyčajne vidíme, kedy je dieťa v určitom senzitívnom období, pretože sa intenzívne a opakovane zaujíma o túto oblasť. Ak má dieťa opakovane sklon k niektorým činnostiam, zrejme ho v tomto momente niečím neodolateľne priťahujú. Ide o prechodnú vlastnosť, ktorá zaniká, keď bábätko danú schopnosť získa. V tomto období sa absorbujúca myseľ bábätka sústreďuje na určité podnety z jeho okolia.

V období senzitívnom na pohyb sa bábätko od prevalenia cez plazenie dostane až k chôdzi. Poznáme tiež iné senzitívne obdobia zamerané napríklad na jazyk, prijímanie pevnej stravy, malé veci (detaily) a poriadok. Každé z týchto senzitívnych období umožňuje dieťaťku získať nové zručnosti a stať sa nezávislejším.

Niektoré zo senzitívnych období v ranom detstve sú:

Poriadok: Bábätká sú citlivé na poriadok. Zdá sa, že túžia po poriadku hmotným aj nehmotným spôsobom. Bábätko, ktoré vždy položíme na ľavú stranu postele, si môže všimnúť a reagovať negatívne, ak ho umiestnime napravo. Dieťaťku môžeme pomôcť tým, že mu vytvoríme usporiadané prostredie, kde má všetko svoje miesto. Môžeme sa tiež striktne držať denného harmonogramu a dodržiavať pri starostlivosti oň presnú rutinu. Rovnako ako keď pomáhame pri orientácii (pozri stranu 16), týmto bábätku poskytujeme orientačné alebo záchytné body, ktoré mu pomáhajú vnímať poriadok. Tieto referenčné body môžu byť tiež sluchové (zvuk alebo pieseň) alebo dokonca čuchové (vôňa, ktorá dieťaťu oznámi, že je čas ísť do postele alebo iná, ktorá signalizuje čas na jedlo).

Pohyb: Od narodenia sa mnohé bábätká nachádzajú v období senzitívnom predovšetkým na pohyb. V prvom roku života prechádzajú mnohými fázami pohybu, ktoré si chcú osvojiť. Naučia sa načahovať, uchopiť veci, váľať sa, plaziť sa, sedieť, stáť a chodiť spolu s mnohými fázami medzi nimi. Aby sa dieťaťku darilo v rámci jednotlivých fáz čo najlepšie, môžeme podporiť jeho úsilie v tomto období tým, že mu pripravíme bezpečné prostredie, v ktorom sa môže pohybovať, a zároveň mu poskytneme čas a príležitosť na pohyb.

Jazyk: Dieťa vo veku 0 – 6 rokov má jedinečnú možnosť osvojiť si akýkoľvek jazyk. Táto tendencia je spojená s ľudskou potrebou komunikovať. Jazyk stojí v centre pozornosti od samého narodenia, aby si bábätko mohlo osvojiť zručnosti potrebné na komunikáciu. Ak budeme pozorovať trojmesačné bábätko, keď s ním hovorí dospelý, uvidíme, ako sa zameria na zvuk a bude sledovať pohyb pier dospelého. Tvrdo pracuje na vytváraní vlastných zvukov a osvojovaní si jazyka. Väčšinu tejto práce na začiatku takmer nepostrehneme, ale i tak sa deje.

Bábätkám môžeme pomôcť tak, že sa s nimi budeme rozprávať od úplného začiatku a budeme používať bohatý a krásny jazyk. Nemusíme kričať, mumlať ani používať vymyslené slová. Namiesto toho používajme tie najkrajšie slová, aké môžeme, pomenovávejme predmety, s ktorými sa bábätko stretáva, rozprávajme sa s ním o tom, čo sa deje okolo neho, a tiež počúvajme a uznávajme, keď komunikuje pomocou rozličných zvukov a blabotania.

Zvyknime si rozprávať sa s bábätkom od narodenia. Keď ho ráno zdvihneme, môžeme povedať niečo ako: „Dobré ráno, slniečko! Vyspalo si sa dobre?“ Počkajme na odpoveď. Môže to byť úsmev alebo mierny pohyb a podľa toho môžeme odpovedať: „Áno, si vyspinkaný. Dnes sa pôjdeme prejsť do parku, ale najskôr ti vymeníme plienku. Môžem ťa zdvihnúť?“

Prijímanie pevnej stravy: Toto obdobie sa sústreďuje predovšetkým na zavedenie pevnej stravy do jedálneho lístka bábätka a učenie sa o svojom tele. Je to fáza, keď dieťa začne